

Hyvinvointiosaamista Suomesta **koko** **maailmalle!**

Edelläkävijänä Keski-Suomen
ihmislähtöisen hyvinvoinnin osaamiskeskittymä

© Päivi Fadjukoff
Keski-Suomen hyvinvoinnin
osaamiskeskittymä

Taitto ja grafiikat:
PIGME

Paino:
Jyväskylän yliopistopaino

Julkaisija:
Jyväskylän yliopisto
Jyväskylä 2018

ISBN:
978-951-39-7493-0 (nid.)
978-951-39-7494-7 (verkkokj.)

Tiivistelmä

Keski-Suomi on profiloitunut ihmislähtöisen hyvinvointiosaamisen monialaisena kehittäjänä. Kehittyvän lääketieteen ja teknologian avulla onnistutaan voittamaan yhä uusia sairauksia, samalla kuitenkin jatkuvasti kasvattaen sairaanhoidon kokonaiskustannuksia. Näkökulman vaihtaminen syrjäytymisen ehkäisystä ja sairauksien hoidosta kustannustehokkaampaan ja inhimillisesti arvokkaaseen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseen on mahdollista, kun yhdistämme monipuolisen tiedon ihmisen käyttäytymisestä, tarpeista ja hyvinvoinnin ylläpidosta elämänkaaren eri vaiheissa nopeasti kehittyvään tietoteknologiaan ja tiedon analysointiin. Tässä kansallisessa kehitystyössä haluamme olla vahvasti mukana. Vahvuusiamme ovat mm:

MONITOIMIJAINEN YHTEISTYÖ: Olemme jo koonneet yhteen keski-suomalaiset sosiaali- ja terveysalan, kuntoutuksen, hyvinvoinnin sekä liikunta- ja urheilualan organisaatiot monipuolisuudessaan ainutlaatuisiksi osaamisverkostoksi.

TUTKIMUS KOHTAA KÄYTÄNNÖN: Monialainen, eri tieteenalojen tutkimusta ja käytännön eri toimijatasoja yhdistävä lähestymistapa; hyvinvoinnin tarkastelu yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilta sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulmista; vahva menetelmäosaaminen laadullisista tutkimusmenetelmistä kehityksen ja prosessien tutkimukseen, aivotutkimukseen ja tekoälyyn. Vahva toimijoiden monialainen osaaminen ja yhteistyö ennaltaehkäisyyn, terveyden edistämiseen, liikunnan, kuntoutuksen, oppimisen ja terapiaosaamisen alueilla.

AINUTLAATUINEN OSAAMIS- JA KOULUTUSYMPÄRISTÖ: Hyvinvointialan ammattilaisten (sosiaali-terveys-kuntoutus-liikunta-taide-kulttuuri) tutkintokoulutus sekä jatkuva osaamisen kehittäminen ja täydennyskoulutus yhdistäen pedagogista, psykologista ja digiosamista vahvaan sisältöosaamiseen.

OPTIMAALINEN VÄESTÖPOHJA: Keski-Suomi on noin 5% osuudellaan suomalaisesta väestöstä ja heterogeenisella kunta- ja palvelurakenteellaan Suomi pienoiskoossa. Pystymme pilotoimaan ja todentamaan hyvinvointiin liittyviä ilmiöitä koko Suomea hyödyttävällä tavalla täydentäen kansallista indikaattoritietoa. Maakunnan asukasluku 275 000 on optimaalinen kustannustehokkaiden, tieteellisesti luotettavien tutkimusseurantojen ja johtopäätösten tekoon.

TULEVAISUUDEN KEHITYSYMPÄRISTÖT: Alueen merkittävät investoinnit terveyden ja hyvinvoinnin kehitysalustoihin, jotka mahdollistavat kansainvälisesti ainutlaatuisen, tulevaisuuteen suuntaavan t&k&i-toiminnan.

TAVOITTEEMME on ilveksenloikka professio-, palvelujärjestelmä- ja organisaatio-keskeisestä toimintamallista kohti mallia, jonka keskiössä ihminen itse ja yhteisönsä jäsenenä rakentaa omaa ja läheistensä hyvinvointia ja toimintakykyä.

Hyvinvointi-, sosiaali- ja terveysjärjestelmien uudistamistarve on maailmanlaajuinen ns. ilkeä politiikkaongelma. Tarvitsemme ihmislähtöisen tavan ratkaista, rakentaa ja ylläpitää hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä. Keski-Suomi tarjoutuu koko maalle hyvinvointiveturiksi ja hyvinvoinnin pilottiympäristöksi, josta kumpuaa uutta tietoa, käytäntöjä ja liiketoimintaa kansainvälisestikin jaettavaksi sekä mitattavaa yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointia ja elinvoimaa. Haluamme edelläkävijänä luoda kansainvälisesti tunnetun suomalaisen hyvinvointiosaamisen ekosysteemin. Samalla kehitämme hyvinvointiosaamisen pohjaavia kansainvälisesti kiinnostavia innovaatioita ja liiketoimintaa sekä rakennamme Suomen vetovoimaa hyvinvointimatkailun kohdemaana.

Sisältö

1. Hyvinvointi on elinvoimaa.....	6
Kohti kokonaisvaltaista hyvinvointia	6
KeHO ekosysteemi tuottaa uutta tietoa, osaajia, innovaatioita ja hyvinvointia.....	8
2. Keski-Suomi hyvinvoinnin pilottimaakuntana.....	11
Keski-Suomen hyvinvointityö hyödyttämään koko Suomea.....	11
Hyvinvointitalous maakuntaohjelman kärkenä	12
Kolmas sektori vahvistaa osallisuutta	13
Hyvinvointia luonnosta	15
3. Tulevaisuuden hyvinvoinnin kehittämisalustat	16
Sairaala Nova ja Kukkula – terveyden edistämistä ja älykkäitä ratkaisuja.....	16
Liikunnan ja hyvinvoinnin keskittymä Hippos2020	17
Älykaupunki Kangas.....	17
4. Monialainen hyvinvoinnin tutkimus ja koulutus.....	18
Jyväskylän yliopisto	18
Keski-Suomen sairaanhoitopiiri	20
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	21
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia	22
5. Hyvinvointimenestys vientituotteeksi	24
Hyvinvoinnista Suomelle PISAn veroinen menestystekijä	24
Innovatiivinen ja kasvava hyvinvointialan yritystoiminta	26

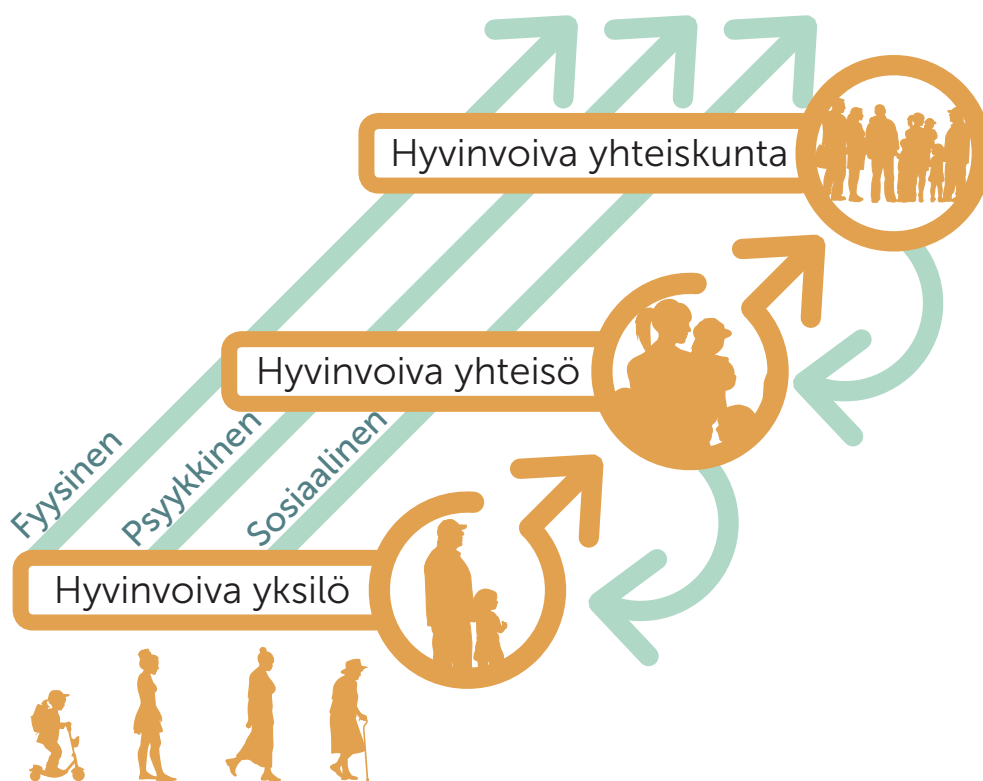
1. Hyvinvointi on elinvoimaa

Kohti kokonaisvaltaista hyvinvointia

Pitkään valmistellun laajamittaisen kansallisen reformin tavoitteena on uudistaa hyvinvointipalvelut kaventamaan väestön hyvinvointi- ja terveyseroja, parantamaan palvelujen yhdenvertaisuutta ja saatavuutta sekä hillitsemään kustannusten kasvua. Sosiaali- ja terveyspalvelut halutaan yhdistää entistä ihmislähtöisemmäksi hyvinvointipalveluiden kokonaisuudeksi, jossa painopiste siirtyy ongelmien ratkaisusta ennaltaehkäisyyn korostaen valinnanvapautta ja omaehtoisen toiminnan merkitystä. Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsauksen mukaan “sosiaali- ja terveyspolitiikkaan vaikuttavat tulevaisuudessa erityisesti muuttuva väestörakenne, globalisaatio, työn murros, teknologinen kehitys sekä osallistuva yksilö”.

Menestyvän yhteiskunnan perusta on toiminta- ja työkykyinen, hyvinvoiva, osaava ja aktiivinen väestö, kuten STM:n tulevaisuuskatsaus toteaa. Muutokset haastavat etsimään keinoja turvata vakaa, kestävä yhteiskunta, joka kykenee kaventamaan eriarvoisuutta. Hyvinvointijärjestelmän uudistustyö edellyttää kokonaan uutta ihmislähtöistä lähestymistapaa. Kokonaisvaltainen näkemys hyvinvoinnista lähestyy elinvoiman käsitettä. Hyvinvointi kattaa kaiken sen, mikä on hyvää elämää. Se kumuloituu sekä yksilön elämänkaareissa että vaikutuksina yhteisöön ja koko yhteiskuntaan. Tarvitaan näkökulmaa, joka kattaa ihmisen hyvinvoinnin lapsuudesta vanhuuteen ja eri-ikäisten ihmisten tarpeiden huomioon ottamisen. Hyvinvoiva lapsi saa mahdollisuuden kasvaa hyvinvoivaksi aikuiseksi, joka puolestaan tuottaa hyvinvointia perheessään, työyhteisössään ja lähipiirissään sekä osaltaan rakentaa sosiaalista pääomaa, luottamusta ja kestävästi kehittyvää, hyvinvoivaa yhteiskuntaa. Toisaalta yksilön elämän vaikeudet voivat kasautua ja säteillä haittavaikutuksina yhteiskunnan elinvoimalle. Yksilön ja yhteiskunnan yhteisenä etuna ja tavoitteena on päästä itseään vahvistavalle hyvinvoinnin kehälle.

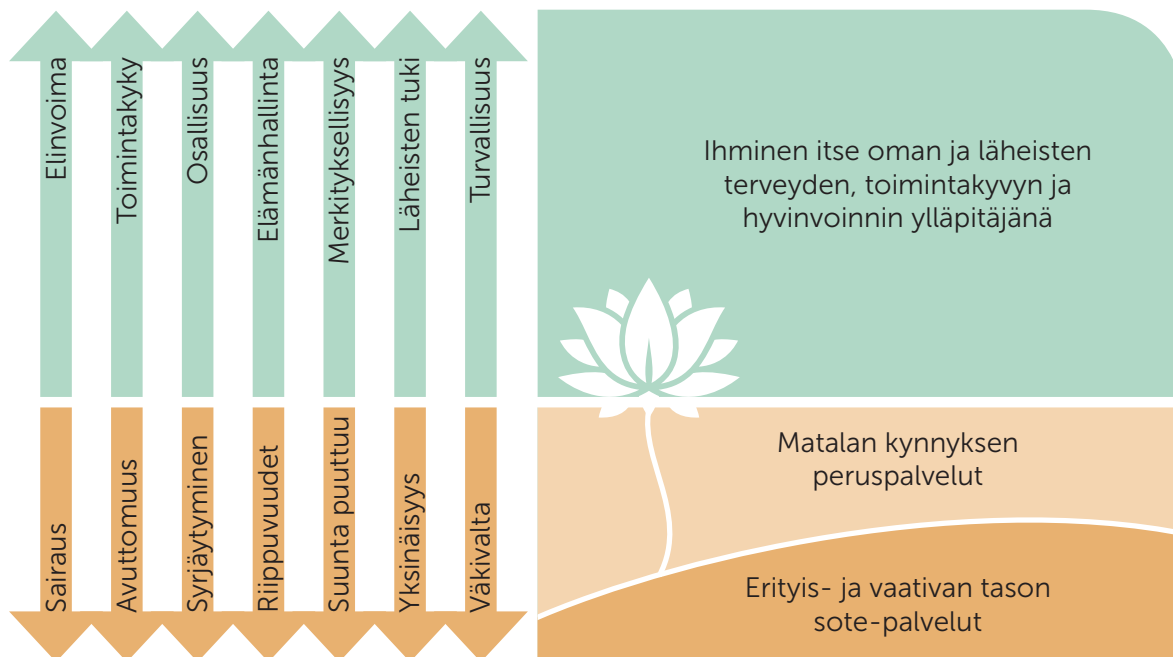
Kumuloituva hyvinvointi

KUVIO 1. Hyvinvointi tuottaa hyvinvointia; se kumuloituu yksilön elämänkaaressa ja kertautuu hyvinvointia kannattelevana ja vahvistavana vuorovaikutuksena yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan välillä.

Osana nykyistä terveydenhuoltojärjestelmää kunnat ovat järjestäytyneet sairaanhoitopiireihin ja erva-alueisiin erikoissairaanhoidon järjestämistä varten. Ihmisen kokonaishyvinvoinnin kannalta tärkeät ja tuleville maakunnille suunnitellut yhdyspinnat ovat paljon tätä laajempia. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen koetaankin yli puoluerajojen tärkeimmäksi kunnan ja maakunnan yhteistyötehtäväksi (mm. KAKS–Kunnallisan alan kehittämissäätiön valtuutetuille osoitettu [kyselytutkimus](#)). Yliopistosairaaloiden koordinoiva rooli sairauksien hoidossa ei vähenne, mutta niiden tarjoaman lääketieteellisen osaamisen rinnalle nousee ihmistä autonomisena toimijana korostava näkökulma, mikä edellyttää kokonaisvaltaisen, monialaisen osaamisen ja tietopohjan kehittämistä ja hyödyntämistä.

Keskeisintä terveyden ja toimintakyvyn ylläpitämisessä sekä hyvinvoinnin edistämisessä on tukea ihmisten terveystottumuksia ja toimintaa heidän omassa sosiaalisessa ympäristössään. Oman aktiivisuuden ja hyvien valintojen tukemiseksi tarvitaan uudenlainen kokonaistarkastelun tulokulma, joka yhdistää monipuolisen ja poikkileikkaavan tutkimus- ja indikaattoritiedon toimiviin analysointityökaluihin mahdollistaen tiedon soveltamisen omaksi ja läheisten hyväksi. Meneillään olevan digitaalisen murroksen ulottuminen terveydenhuoltoon tuo jo lyhyellä aikavälillä ihmistä itseään koskevat terveystiedot mm. geneeistä ja mahdollisista riskeistä sekä parhaaseen tietoon perustuvista ratkaisuista yksilön omaan käyttöön mahdollistaen omaa terveyttä edistävät valinnat. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon resurssien ohjaukseen ja toimintamallien uudistamiseen tarvitaan nykyistä monipuolisempaa tietopohjaa, joka huomioi yksilön ja hänen elämäntilanteensa. Tarvitaan sote-toimintakulttuurin ja palveluketjujen painopisteen uudelleenarviointia ja muutosta. Vaativan tason sote-palveluita tarvitaan, kun ihmisen hyvinvointi järkkyy. Rakenteiden ja toimintakulttuurin kehityksen keskeisenä tavoitteena on lisätä kansalaisten hyvinvointia ja näin vähentää erityis- ja vaativan tason palveluiden tarvetta.

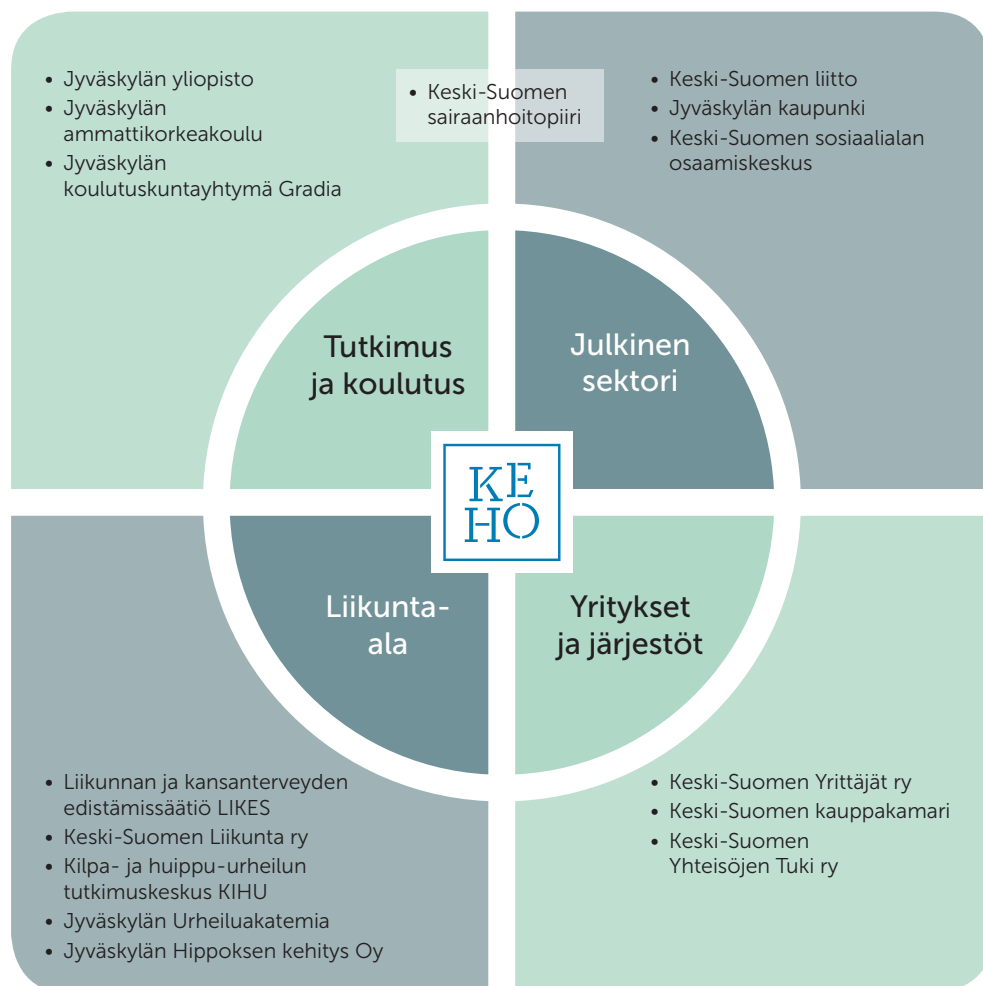
KUVIO 2. Toimivassa hyvinvointiyhteiskunnassa ihmisen oma aktiivinen hyvinvoinnin edistäminen korostuu. Tavoitteena on vähentää etenkin erityis- ja vaativan tason palveluiden tarvetta.

Uusille toimintamalleille on myös kansainvälisesti kasvavaa kysyntää. WHO:n mukaan jopa 78 % EU:n terveydenhuoltokustannuksista syntyy ihmisten omien valintojen ja elämäntapojen kautta. Myönteinen elämäntapoihin vaikuttaminen kestäväällä tavalla on maailmanlaajuinen haaste, joka edellyttää ihmisen, yhteisön ja yhteiskunnan syvällistä ymmärtämistä. Suomessa on hyvät edellytykset toimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä hyvinvointialan kestävä kasvun mallimaana. Tätä näkyvyyttä tukee Keski-Suomeen rakentuva, kansallisesti uniikkeista toimijoista koostuva ihmislähtöisen hyvinvoinnin ekosysteemi, jolla on tahtotila kehittyä kansainväliseksi edelläkävijäksi ja esimerkiksi. Se täydentää kansallisella tasolla toimivan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) asiantuntijatehtävää tarjoten mm. alustan monipuolisille alueellisille kokeiluille ja interventiotutkimuksille, kanavan viedä uutta tietoa käytäntöön koulutuksen ja osaamisen kehittämisen kautta, sekä kansainvälisellä huipulla toimivan monitieteisen tutkimuskumppanin.

KeHO ekosysteemi tuottaa uutta tietoa, osaajia, innovaatioita ja hyvinvointia

Kuten STM:n tulevaisuuskatsauksessa todetaan, menestyksellinen hyvinvointityö sekä eriarvoistumisen ja huono-osaisuuden ehkäisy edellyttävät eri hallinnonalojen pitkäjänteistä yhteistyötä sekä luottamuksen rakentamista ja kestävä kumppanuutta elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Keski-Suomessa on jo pitkään kehitetty hyvinvointiosaamista eri toimialoilla ja organisaatioissa yhteisin toimin. Yhteistyötä on viety eteenpäin yhteiskehittämisen prosessilla, johon hyvinvointi- ja liikuntaosaamisen keskeiset tahot ovat sopimuksin sitoutuneet. Keski-Suomen hyvinvoinnin osaamiskeskittymän KeHO tuo yhteen Keski-Suomen keskeiset terveys- ja sosiaalialan, kuntoutuksen, liikunnan sekä urheilun tutkimus-, kehitys-,

innovaatio- ja koulutustoiminnan organisaatiot. Verkostossa löytyy jatkuvasti uusia yhdyspintoja ja uudenlainen kokeilukulttuuri kukoistaa. KeHO-toimijoiden yhteisenä päämääränä on ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Yhteistyöllä rakennetaan Keski-Suomeen kansainvälisesti kilpailukykyistä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen, sosiaalisen hyvinvoinnin, liikunnan, urheilun ja kuntoutuksen osaamis- ja yrityskeskittymää, jonka keskeisenä elementtinä ovat toimintakulttuuriset, ihmisen omaa toimijuutta korostavat sekä teknologiset hyvinvointi-innovaatiot.

KUVIO 3. KeHO-yhteistyökumppanit. Ekosysteemissä ovat mukana tutkimukseen, kehittämiseen, koulutukseen ja innovaatioihin liittyvät toimijat eri sektoreilta ja kolmannen sektorin kautta myös kansalaisten ja eri asiakasryhmien edustus.

KeHO-osaamiskeskittymän rakentaminen ja toiminta toteuttavat konkreettista kansallista terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategiaa. Se on tuonut yhteen laajan monialaisen tutkimustiedon ja aktiiviset tutkijaverkostot, koulutuksen kehittämistyön, julkisen sektorin käytännön vahvat toimijat sekä näitä aktiivisesti hyödyntävän ja palvelevan innovaatio- ja yritystoiminnan. Keskittymä suuntaa vahvasti tulevaisuuteen hyödyntämällä Jyväskylän rakenteilla olevien uusien kaupunkikehitysalustojen (Kukkula, Hippos ja Kangas) puitteissa syntyviä ekosysteemejä sekä resurssiviisaasti koko Keski-Suomen kehittämissympäristöjä. Tavoitteena on maakunnallinen hyvinvointi ja elinvoima, jossa verkostoituminen tuottaa samalla uutta tietoa, osaajia ja liiketoimintanakin hyödynnettäviä innovaatioita. Maakuntakokonaisuudesta kokemukset, oppi ja innovaatiot kyetään skaalaamaan kansallisiin mittaluokkiin. Jyväskylän yliopisto toimii vahvasti monialaisen tiedontuotannon sekä yhteiskunnallisesti relevantin tutkimuksen ja käytännön yhteistyön veturina.

Tavoitteena aktiivinen ja arvokas ikääntyminen

Väestön vanheneminen on esimerkki haasteesta ja mahdollisuudesta, johon olemme Keski-Suomessa tarttuneet niin tutkimuksen, kansalaisjärjestötoiminnan kuin yritystoiminnan keinoin.

Elinolosuhteiden ja terveydenhoidon paraneminen on tuonut lisää elinikää ennen kaikkea ihmisen terveisiin vuosiin. Eläköitymistä ei enää seuraa vanhuus, vaan erityinen "kolmas ikä", johon suuret ikäluokat ovat jo ehtineet. He ovat oppineet toimimaan aktiivisina kansalaisina ja myös kulttuurin ja palveluiden kuluttajina. Työiän jälkeen edessä voi olla parikymmentäkin vuotta vireää ja itsenäistä aikaa ennen varsinaisia vanhuuden vaivoja ja niiden mukanaan tuomaa riippuvuutta hoivasta ja palveluista. Tärkeää on huolehtia siitä, etteivät sosiaaliset ongelmat kuten syrjäytyneisyys, köyhyys, yksinäisyys tai päihteiden käyttö vie pohjaa hyvinvoinnilta ja elämän merkityksellisyydeltä. Tässä yhteisöllisyys ja kansalaisjärjestöjen toiminta ovat avainasemassa.

Maaseudun haja-asutusalueilla ja pikku kylissä asuvia ikääntyviä ihmisiä ovat jo kymmenen vuoden ajan tukeneet mm. Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistyksen kouluttamien vertaisohjaajien vetämät Elämän Virtapiiri-ryhmät. Etenkin kylillä, joista on pitkä matka kirkonkylälle ja ikäihmisten palvelukeskuksiin, on paikallinen oma vertaisryhmä merkityksellinen ja jopa ainut kohtaamispaikka. Näin on pystytty vanhenevien ihmisten omien ja heidän lähiympäristönsä voimavarojen avulla helpottaa ihmisten arjen sujumista ja ehkäistä ongelmien syntyä tai pahenemista. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus KOSKE voimaannuttaa vapaaehtoistyötä ja asukasta lähellä olevia auttajia kehittämällä ja viemällä käytäntöön hyviä menetelmiä ja vinkkejä. Vanhusten kaupunkiasumista puolestaan kehitetään aktiivisesti Jyväskylän Kaakan vanhusasumisen Living Lab -yksikössä, tavoitteena luoda tulevaisuuden asumiseen palvelumalleja, joissa yhdistyy ihmisten hyvinvointi, kestävä kehitys periaatteet ja elinvoimainen ympäristö. Vanhusasumisen tavoitteena on asiakaslähtöinen, korkealaatuinen ja

resurssiviisas hoiva, turvaten inhimillinen ja arvokas vanhuus.

Lisää keinoja aktiivisen ja arvokkaan ikääntymisen turvaamiseksi etsitään ikääntymisen kansainvälisesti huipputasoisissa tutkimusryhmissä Jyväskylän yliopistossa. Professori Taina Rantanen kehittää Euroopan tutkimusneuvoston arvostetulla ERC Advanced Grant -rahoituksella uutta mittaria aktiivisena vanhenemisen arviointiin sekä tutkii vanhuksen toimintakykyä, tavoitteita, toimintaa ja tyytyväisyyttä pyrkien löytämään toimintatapoja, joilla vanhusten yhteiskunnallista osallistumista voitaisiin parantaa.

– Pitäisi korostaa sitä, että vanhuksilla on oikeus osallistua aktiivisena yhteiskunnan toimintaan omien tavoitteidensa ja kykyjensä mukaisesti. Tulee liian suppea kuva, jos tutkijat puhuvat vain toimintakyvyn ongelmista ja palveluntarpeista, Rantanen sanoo.

Suomen Akatemian vuosiksi 2018–2025 rahoittaman, professori Teppo Krögerin johtaman monitieteisen ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikön tutkimuksen kohteena ovat puolestaan ikääntyvän väestön hoivatarpeet, toimijuus ja tasa-arvo, valinnanmahdollisuuksien ja itsemääräämisoikeuden toteutuminen sekä muutoksessa oleva hoivatyö. Yksikössä tutkitaan myös hoivatyön digitalisoinnista sekä tapoja, joilla ikääntyneet ja heidän perheenjäsenensä käyttävät teknologiaa hoivan järjestämisessä.

Digitalisaation uusia mahdollisuuksia vie käytäntöön jyvaskyläläisen Suomen Yrityskehitys Oy:n Älyhoiva (Smart Care) -konsepti, joka on lähtenyt kokoamaan yhteen älykkäitä hoiva- ja tukipalveluita tarjoten niitä markkinoilla yhtenä tuotekokonaisuutena näin helpottaen ja nopeuttaen omaisten ja henkilöstön tehtäviä. Älyhoiva tarjoaa jo mm. etälääkäripalveluja, terveydentilan monitorointia ja mittaamista, terveyden etäseurantaa, kulunhallinta- ja turvaratkaisuja sekä viestintäpalvelua, jonka kautta omaiset saavat ajantasaista tietoa kotihoidossa tai palvelutalossa asuvan läheisensä hyvinvoinnista. ■

2. Keski-Suomi hyvinvoinnin pilottimaakuntana

Keski-Suomen hyvinvointityö hyödyttämään koko Suomea

Keski-Suomi on kuin Suomi pienoiskoossa monipuolisen kaupunki- ja maaseuturakenteensa ja noin 5 % väestöosuutensa ansiosta ja sopii siksi kehittämisen pilottimaakunnaksi. **Maakunnan asukasluku 275 000 on optimaalinen väestöpohja tieteellisesti luotettavien tutkimusseurantojen ja johtopäätösten tekoon.** Keski-Suomen väestön ikärakenne noudattelee koko maan rakennetta ja eri selvityksissä sen väestöä ja hyvinvointia kuvaavien tilastojen maakunnalliset keskiarvot vastaavat koko maan keskiarvoja (esim. liite 1).

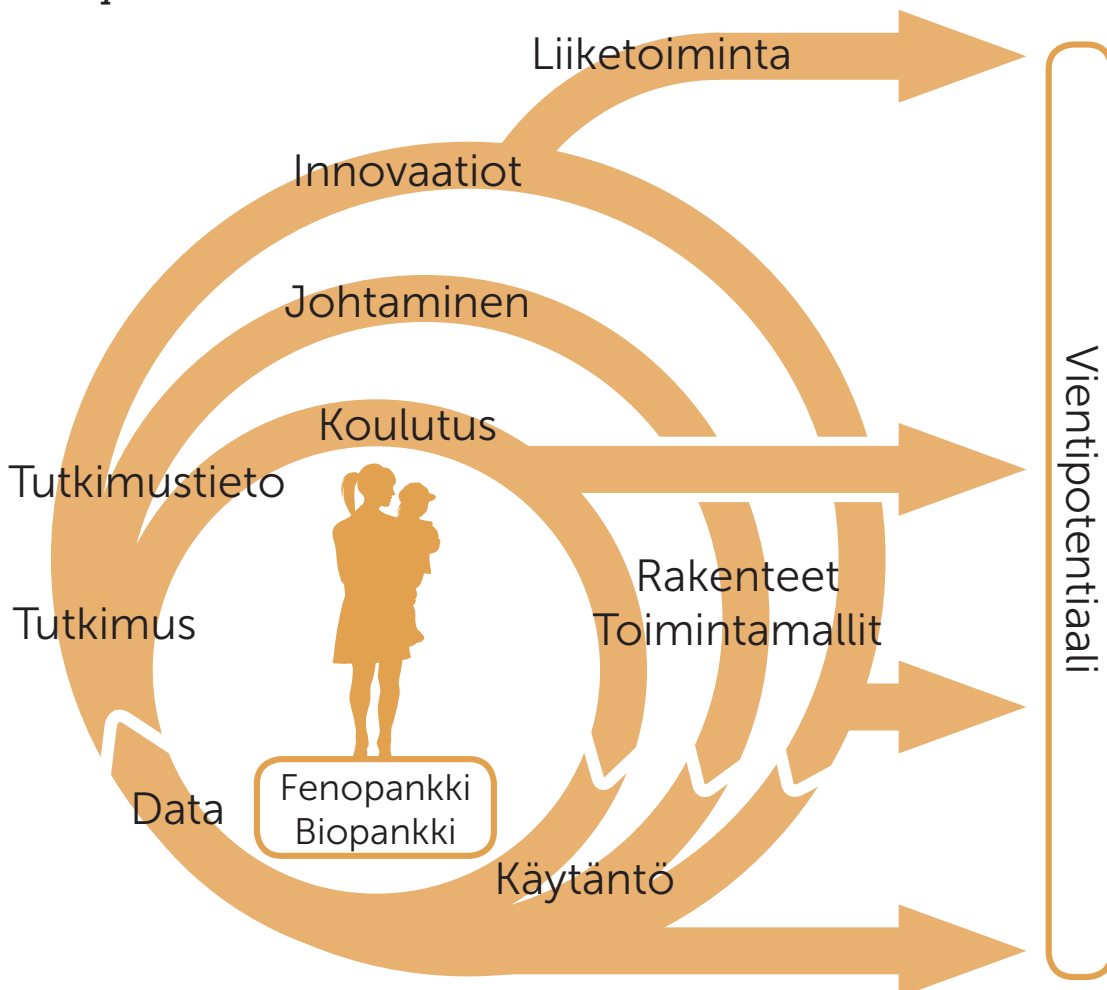
Keskiarvoisen kokonaisuuden vastapainoksi erot keskisuomalaisten kuntien ja asuinalueiden välillä ovat suurempia kuin muissa maakunnissa. Esimerkiksi vuonna 2017 lasten osuus vaihteli 8 %:sta 26 %:iin ja 65 vuotta täyttäneiden osuus 17 %:sta 42 %:iin. Eri kunnissa on erilaisia hyvinvointihaasteita. Kuntien erityistarpeiden huomioiminen maakuntauudistuksen yhteydessä on yhtä tärkeää kuin yksilön tarpeiden ja valinnan vapauden korostaminen. Keski-Suomen hyvinvointihanke vastaa tähän haasteeseen. IT-teknologia mahdollistaa laajamittaisen datan keräämisen terveystutkimukseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavuuden arviointiin. Tulevassa sote-järjestelmässä asiakas- ja potilasdatan analysointi ja ennustemallit ovat keskeisiä. Keski-Suomen maakunnan suuret sisäiset erot ja erilaiset palvelutarpeet tarjoavat poikkeukselliset mahdollisuudet testata ja todentaa erilaisten interventioiden vaikutusta kansallisesti yleistettävällä tavalla.

Hyvinvointitalous maakuntaohjelman kärkenä

Keski-Suomen maakuntavaltuusto on nostanut hyvinvointitalouden maakuntaohjelman kärjeksi. Maakunnan hyvinvointistrategiaan on jo pitkään kuulunut laatulupaus tuottaa palvelut ihmisten tarpeeseen ihmislähtöisesti.

Vahva hyvinvointitalous perustuu erilaisten toimijoiden yhteistyöhön ja synergiaan. Tiedolla johtamisen käytäntö tuottaa dataa, josta tutkimuksen kautta voidaan jalostaa uusia toimintamalleja, innovaatioita ja liiketoimintaa. Samanaikaisesti tietoperusteinen, jatkuvasti päivittyvä koulutus tuottaa uusia osaajia ja osaamista, jolloin käytäntöjen kehittyminen lujittuu. Näin hyvinvointitalous samanaikaisesti tuottaa ja vahvistaa alueellista hyvinvointia ja elinvoimaa sekä edesauttaa uutta liiketoimintaa.

Hyvinvoinnin kehittämisen ekosysteemi

KUVIO 4. Toimiva tutkimusta ja käytäntöä yhdistävä ekosysteemi tuottaa uutta tietoa, osaamista ja innovaatioita kansalliseen käyttöön ja mahdollistaa myös hyvinvointiosaamisen perustuvan viennin.

Kolmas sektori vahvistaa osallisuutta

Keski-Suomen kansalaisjärjestöt muodostavat koko maakunnan kattavan kansalaisten sosiaalista pääomaa kasvattavan ja hyvinvointia tukevan verkoston. Järjestökentällä on tutkitusti merkittävä rooli hyvinvoinnin lisääjänä ja hyvinvointierojen tasoittajana. Suomalaiset pitävät tärkeinä mahdollisuuksiaan osallistua järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan, ja kaksi kolmesta suomalaisesta pitää järjestöjen tarjoamaa tukea tärkeänä oman hyvinvoinnin kannalta (Kansalaisbarometri 2011). Keski-Suomessa toimii noin 5 300 yhdistystä, seuraa ja järjestöä, näistä sosiaali- ja terveysalalla on useita satoja (Keski-Suomen järjestökartoitus 2018). Maakunnassa on vuodesta 2001 lähtien toiminut poikkeuksellisen vahva järjestöjen ja kansalaistoiminnan yhteistyörakenne, Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry., joka tukee ja ohjaa järjestöjä sekä koordinoi alueen kansalaislähtöistä kehittämistoimintaa.

Keski-Suomen erityisvahvuutena ovat useat kansallisesti merkittävät säätiöt, jotka toimivat tutkimuksen ja käytännön yhdyspinnalla. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö on toiminut Jyväskylässä lähes 50 vuotta. Sen LIKES tutkimuskeskuksen monitieteisen tutkimuksen ytimessä ovat liikunnan vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin. Tutkimuksen painopiste on lasten ja nuorten liikunnassa, ja erityisenä kohderyhmänä ovat vähän liikkuvat. Erityinen huomio kiinnitetään tutkimustulosten hyödyntämiseen käytännössä edistämiseksi tai yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi. LIKES-säätiön 1990 perustama kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU toimii nykyisin erillisen Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimus- ja kehittämissäätiön yksikkönä. KIHU tunnetaan kansainvälisesti vahvana soveltavan urheilututkimuksen osajana. Sen monitieteinen tutkimustoiminta ulottuu urheilijan koko polulle lasten liikkumisen tutkimisesta huippu-urheilijoiden harjoitusmenetelmien kehittämiseen. Tieteenaloja ovat muun muassa urheilubiomekaniikka, -fysiologia, -psykologia ja -pedagogiikka sekä yhteiskuntatieteet. Eino Roiha –säätiö puolestaan toimii Suomen ainoana musiikkiterapeuttien kouluttajana sekä edistää taiteen ja erityisesti musiikin soveltamista terapiassa, kuntoutuksessa, pedagogiikassa ja musiikkialan ammattien käytäntöjen kehittämisessä.

Lasten ja nuorten kannalta tärkeät keskisuomalaiset säätiöt edistävät vahvasti psykososiaalisia voimavaroja: Niilo Mäki –säätiö on lähes 30 vuotta edistänyt lasten ja nuorten neuropsykologista tutkimusta sekä kuntoutusta ja noussut valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin toimivaksi erilaisten lasten ja nuorten oppimista hankaloittavien vaikeuksien asiantuntijaksi ja kouluttajaksi Haukkalan säätiö edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä tuemalla psykiatristen ja psykkis-sosiaalisten häiriöiden sekä syrjäytymisen tutkimusta, ennalta ehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta. Säätiön avoimet seminaarit ja asiantuntijafoorumit kokoavat yhteen eri tutkijoita, päätöksentekijöitä ja käytännön asiantuntijoita.

GeroCenter-säätiön ylläpitämä hyvän vanhenemisen tutkimus- ja kehittämiskeskus GeroCenter tuottaa näyttöön ja uusiin kuntoutusnäkemysiin perustuvia menetelmiä ikääntyvien toimintakyvyn heikkenemisen ehkäisyyn, kuntoutukseen sekä hoito- ja hoivatyöhön.

Lapsiystävällinen Keski-Suomi

Mahdollistamalla kaikille lapsille onnistumisen, osallistumisen ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksia tarjoamme heille myös mahdollisuuden kasvaa omaa potentiaaliaan hyödyntäen tasapainoiseksi ja elämään luottavaksi aikuisiksi. Lapset huomioimalla turvaamme myös yhteiskuntamme kestäväen kehityksen ja elinvoimaisuuden. Keski-Suomen lapsistrategian missiona on tehdä yhdessä huomisenkin Keski-Suomesta lapsille, nuorille ja perheille paras maakunta. Lapsiystävällinen toimintakulttuuri on yhteistä osaamista ja ylpeydenaihe, jota edistetään Keski-Suomessa kaikilla tasoilla yksittäisestä lapsen kohtaamisesta organisaatioiden toimintaan ja hallintoon asti niin julkisella, yksityisellä kuin kolmannellakin sektorilla. Keski-Suomen LAPE-hanke on aktiivisesti vienyt tätä toimintaa eteenpäin.

Keski-Suomen maakunnassa kehitämme ja toteutamme lapsiystävällisen maakunnan mallia laajasti kaikilla tasoilla yksittäisestä lapsen kohtaamisesta organisaatioiden toimintaan ja hallintoon asti niin julkisella, yksityisellä kuin kolmannellakin sektorilla. Tähän kuuluu keskeisenä osana perheystävällisen työpaikan toimintamallien eteenpäin vieminen sekä lasten ja nuorten osallisuus päätöksenteossa, sen valmistelussa ja seurannassa. Tavoitteena on yhteinen ja yhtenäinen, lapsiystävällinen toimintakulttuuri, jonka aikaansaamiseksi tehdään pitkäjänteistä yhteistyötä ja ylläpidetään vuoropuhelua eri toimijoiden kesken sekä lasten ja nuorten kanssa. Kunnat ovat tärkeä osa tätä työtä: esimerkiksi Jyväskylä on UNICEFin sertifioima lapsiystävällinen kunta, Keuruun strate-

gian ytimessä on ”lapsiperheiden paratiisi”, ja Laukaa on monitoimijaisen perhekeskustöön edelläkävijä. Hyviä käytäntöjä sekä lapsiystävällistä keskisuomalaista perinnettä ja identiteettiä nostetaan esiin ja juurrutetaan myös julkaisemalla hyviä keskisuomalaisia lapsitekoja.

Lasten hyvinvoinnin kehittämisen Keski-Suomessa pitkät perinteet ja historia Uno Cygnaeauksen ajoista alkaen, jolloin kehitettiin suomalainen kansakoululaitos ja mahdollisuudet oppia ja kehittyä haluttiin taata jokaiselle lapselle varallisuudesta ja perhetaustasta riippumatta myös syrjäseuduilla. Keski-Suomi on ”ihmisen kokoinen” ja sen luonto ja ympäristö ovat lapsiperheitä houkuttava vetovoimatekijä. Eri oppilaitosten asiantuntemus ja koulutus on vahvaa. Jyväskylän yliopistossa on jo vuosikymmeniä ollut kansainvälisesti vahva monitieteinen tutkimus- ja koulutusosaaminen lasten oppimiseen ja hyvinvointiin sekä perhetutkimukseen liittyen. Yliopistossa ja siihen läheisesti liittyvänä toimii useita alan tutkimuskeskuksia. Ammattikorkeakoulussa perheeseen liittyvä koulutus on keskeisessä asemassa ja kolmannen sektorin alueella on runsaasti innovatiivista toimintaa. Esimerkiksi Nuorten Keski-Suomi ry. on valtakunnallinen uranuurtaja nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen edistäjänä. Lapsiasiavaltuutettu toimii Jyväskylästä käsin tehden myös laajaa Eurooppa-tasoista yhteistyötä. Keski-Suomen kunnat ja järjestöt ovat aktiivisesti osallistuneet kansalliseen lapsi- ja perhepalveluita ja –myönteisyyttä kehittävään hanke-toimintaan. ■

Hyvinvointia luonnosta

Keski-Suomen maakunnallisena voimavarana on myös rikas luontoympäristö, jonka kruunaa viisi toisiaan täydentävää kansallispuistoa. Vastaavaa määrää kansallispuistoja ei ole missään muussa maakunnassa, ja siksi myös Metsähallitus on valinnut KeHO:n ja Keski-Suomen pilottiyksikökseen. Luonnon hyvinvointivaikutukset ovat kansainvälisesti kasvavan kiinnostuksen kohteena. Tutkimustieto osoittaa, että luonnossa oleskelu ja liikkuminen lisäävät ihmisten hyvinvointia ja terveyttä. Luonto auttaa palautumaan stressistä ja unohtamaan arjen huolet sekä parantaa mielialaa. Hyvinvointivaikutukset ilmenevät konkreettisesti ja mitattavasti muun muassa verenpaineen alenemisena ja sydämensykkeen tasoittumisena. (ks. esim. Luonnonvarakeskus LUKE).

Meijän polku – liiku ja huilaa Keski-Suomessa (2017–2047)

Meijän polku on kansanterveyden ja hyvinvoinnin edistämisliike, joka tavoittelee terveempää ja hyvinvoivempaa Keski-Suomen väestöä neljän teeman: liikunnan, levon, luonnon ja yhteisöllisyyden kautta. Toimintatapoja ovat esimerkiksi yhteisölliset tapahtumat, järjestö-, hanke- ja yritys yhteistyö sekä Kuukauden kunta-toiminta, joka tukee keski-suomalaisia kuntia hyvinvointityössä. Modernin liikunta- ja hyvinvointiteknologian hyödyntämistä kehitetään yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Esimerkiksi kirjastoilla ja yhdistyksillä voisi olla uudenlaisia tehtäviä kansanterveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Meijän polku kannustaa Keski-Suomen asukkaita liikkumaan sekä kiinnittämään huomiota riittävästi levon määrään ja laatuun. Esiin nostetaan erityisesti yhdessä liikkumista ja muuta yhteisöllistä toimintaa, joka voi lievittää modernia kansantautia, yksinäisyyttä. Liikunnan, levon ja yhteisöllisyyden merkittävänä taustaympäristönä on Keski-Suomen upea luonto, joka on monen alueen asukkaan sielunmaisema. Mu-

kaan Meijän polulle halutaan mukaan kaikki väestöryhmät: terveet ja pitkäaikaissairaat, lapset, nuoret, aikuiset, iäkkäät, työssäkäyvät, opiskelijat, työttömät, maahanmuuttajat, hyvin toimeentulevat ja vähävaraiset. Liikunta-, lepo- ja yhteisöllisyysmuodot sopeutuvat kullekin ryhmälle ja yksilölle sopivaksi. Keski-Suomen maakuntajohto ja kaikki Keski-Suomen kunnat kunnanjohtajiensa johdolla on haastettu mukaan suunnannäyttäjiksi Meijän polulle.

Meijän polku osallistaa asukkaat miettimään, millaisia hyvinvointitekoja arjessa voisi toteuttaa. Millaista tukea voitaisiin tarjota heille, jotka kokevat hyvinvoinnissaan parannettavaa? Voitaisiinko lähiliikuntapaikkoja ja kansallispuistoja hyödyntää aktiivisemmin? Miten vaikkapa päiväkodeissa, kouluissa, työpaikoilla tai ikääntyneiden asumisyksiköissä voitaisiin tehdä uudenlaisia hyvinvointitekoja? Voitaisiinko eri sairauksien hoidossa ja ennaltaehkäisyssä hyödyntää Meijän polun teemoja? Miten modernia kansantautia, yksinäisyyttä voitaisiin lieventää? ■

3. Tulevaisuuden hyvinvoinnin kehittämisalustat

Jyväskylän alueen suuria investointeja toteutetaan aktiivisessa yhteistyössä Keski-Suomen hyvinvoinnin osaamiskeskittymän osapuolten kanssa siten, että ne mahdollistavat monipuolisuudessaan kansainvälisesti ainutlaatuisen, tulevaisuuteen suuntaavan tutkimus-, oppimis- ja innovaatioympäristön. Tästä syntyy uusia toimintamalleja ja moderneja rakenteita osallistamaan kansalaisia sekä kokoamaan asiantuntemusta.

Sairaala Nova ja Kukkula – terveyden edistämistä ja älykkäitä ratkaisuja

Jyväskylään rakennetaan täysin uudenlaista Keski-Suomen keskussairaala Novaa, joka saadaan käyttöön vuonna 2020. Sairaalan kokonaispinta-ala on noin 100 000 brm², ja rakennushankkeen kustannusarvio noin 411 miljoonaa euroa. Sairaalan lähtökohdaksi on nostettu asiakas – ihminen, jolle tarjotaan terveydenhuollon kokonaispalvelua. Merkittävänä osana hanketta on kokonaan uuden, älykkään ICT-infrastruktuurin rakentaminen mahdollistamaan mm. kansalaisten aidon osallistumisen hoitonsa seuraamiseen ja järjestelyihin sekä prosessien tehostamisen esim. rutiinitehtäviä automatisoimalla ja prosesseja optimoimalla. Ennaltaehkäisy ja hyvinvointi ovat merkittävässä roolissa. Toiminnassa korostuvat potilaiden ja omaisten osallistaminen, terveyden omaehtoinen edistäminen, uudenlaiset hoitoketjut, sujuva tiedonsiirto ja eri ammattiryhmien ja organisaatioiden yhteistyöskentely. Asiakkaiden kotona asumista ja viihtymistä tuetaan aktiivisesti.

Sairaalanmälle uuden sairaalan viereen vanhan sairaalarakennuksen tiloihin on kasvamas-
sa hyvinvointiin sekä terveyden edistämiseen liittyvän koulutus-, tutkimus- ja innovaatiokeskus
Kukkula. Kukkula kokoa konkreetisti KeHOn osaamisen terveydenhuollon yhteyteen tuoden
hyvinvoinnin näkökulman aiempaa paljon vahvemmin osaksi sairaalan arkea. Yhteistyössä ovat
mukana kaikki alueen tutkimus- ja oppilaitokset sekä kolmannen sektorin ja yritysmaailman
toimijoita. Ytimenä on sairaanhoitopiirissä vuosikymmenien aikana luotu tutkimus-, kehittä-
mis- ja koulutusekosysteemi, jonka ansiosta sairaanhoitopiiri on mm. jatko- ja täydennyskoulu-
tusten suhteen lähes omavarainen sekä edellä kävijä. Esimerkiksi potilasturvallisuutta ja hoidon
laatua lisäävät erilaiset simulaatiokoulutukset on otettu laajasti käyttöön, ja niitä kehitetään
edelleen kansainvälisen toimijaverkoston kanssa.

Työelämälähtöinen ja potilaiden hoitoon kiinnittyvä osaaminen on oleellisella tavalla liittä-
mässä Kukkulan alueella yhteen ennaltaehkäisevät terveydenhuollon palvelut ja huippuosaajat,
kansainvälisen yritys- ja tutkimusyhteisön sekä uusimmat digitaaliset ratkaisut. Kukkula on
innostava työympäristö, jossa edistetään terveyttä paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälises-
ti. Kukkulan alueen vieressä sijaitsee myös liikunnan ja hyvinvoinnin keskus Hippos. Nämä
muodostavat kansalaisille hyvinvoinnin edistämisen aukottoman kokonaisuuden, jossa Kuk-
kulan toiminta painottuu osallistavaan kuntoutukseen ja Hippoksen toiminta ennakoivaan
terveyden ylläpitämiseen.

Liikunnan ja hyvinvoinnin keskittymä Hippos2020

Jyväskylä on Suomen liikuntapääkaupunkina sitoutunut kehittämään Suomen suurinta lii-
kunnan, urheilun ja ammattilaisuusurheilun keskittymää. Hippos2020 on valmistuessaan Poh-
joismaiden merkittävin liikunnan, urheilun ja huippu-urheilun, terveyden edistämisen sekä
hyvinvoinnin ja tapahtumien keskus, jonka kokonaislaajuus on noin 160 000 bruttoneliömet-
riä. Jyväskylän Hippos2020 yhdistää liikunnan tutkimuksen ja teknologisen tuotekehityksen
kansainvälisesti merkittäväksi kokonaisuudeksi. Jyväskylän liikunnan ja urheilun toimialan
kokonaistalous on vuositasolla lähes 100 miljoonaa euroa, ja Hippos2020-hankkeen budjetti
noin 220–250 miljoonaa euroa, josta lähes 90 % on yksityistä rahoitusta. Hankkeelle on kehitet-
ty ainutlaatuinen uusi rahoitusmalli, jossa verovaroja käytetään sama määrä kuin nykytilojen
peruskorjaus edellyttäisi, mutta silti liikuntatilat kaksinkertaistuvat. Hippos2020:n älykkäät
harjoittelu- ja kilpailuympäristöt sekä digipalvelut mahdollistavat uudet palvelukonseptit, joihin
kohdistuu iso odotusarvo myös kaupallisesti.

Älykaupunki Kangas

Jyväskylän Kankaan kehittyvä älykaupunkialue tarjoaa kehitysalustan tulevaisuuden hyvin-
vointi-innovaatioille. Kangas on Jyväskylän kaupungin merkittävin, 27 hehtaarin kokoinen
aluekehityshanke jossa entinen paperitehdas muuttuu tulevaisuuden älykkääksi kaupungin-
osaksi. Alueelle rakennetaan sekä työpaikkoja että koteja eri elämänvaiheisiin – perheille, sin-
kuille, opiskelijoille ja ikääntyville, tavoitteena löytää vanhojen kaavojen tilalle uudet oivalluk-
set ja viisaat ratkaisut, alueen mielenkiintoista historiaa unohtamatta. Vuonna 2040 Kankaalla
kaavaillaan asuvan yli 5 000 ja työskentelevän noin 2 100 ihmistä. Kankaalla jo toimivan van-
husasumisen yksikössä Living Lab –kokeilukulttuuri kuuluu osaksi arkea ja siellä etsitään kei-
noja siihen, että ikäihmisen ei tarvitsisi hoidon tarpeen lisääntyessä muuttaa tai siirtyä toiseen
hoitopaikkaan vaan palvelut joustaisivat tarpeen mukaan. Erilaisissa teknologisissa ratkaisuissa
huomioidaan liikuteltavuus esim. asunnosta toiseen ja asiakkaalta toiselle.

4. Monialainen hyvinvoinnin tutkimus ja koulutus

Jyväskylän yliopisto

Jyväskylän yliopisto toimii strategiansa mukaisesti aktiivisessa ja vastuullisessa vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa. Samalla se tuo Keski-Suomelle yhteydet kansainväliseen monitieteiseen tiedeyhteisöön. Monialaisen tiedeyliopiston tutkimuksen painoalat tukevat asiantuntemuksellaan ja yhteistyöverkostoillaan vahvasti alueellisen hyvinvoinnin, hyvinvointia edistävien innovaatioiden ja toimintamallien sekä hyvinvointitalouden kasvua. Yliopiston kansainvälisesti merkittäviä vahvuuksia ovat mm. monipuolinen liikunta- ja terveystutkimus, kansalliseksi vahvuudeksi huippuyksikköstatuksellakin nostettu hyvinvointi- ja sosiaalialan tutkimustoiminta, oppimisen ja motivaation tutkimus sekä ihmisen koko elämänkaaren kattavat seurantatutkimukset. Yliopistossa on kansainvälisesti korkeimmalle huipulle arvioitua sekä lasten että ikääntyneiden tutkimusosaamista. Poikkeuksellisen laajat ja pitkät, maailmanlaajuisesti tunnetut pitkittäistutkimukset kattavat ihmisen koko elämänkaaren. Menetelmällisiä vahvuuksia ovat pitkittäistutkimuksen lisäksi prosessien tutkimus, laadulliset tutkimusmenetelmät, aivotutkimus sekä matemaattisen mallintamisen, IT:n ja tekoälyn hyödyntäminen. Monialainen tutkimusyhteistyö tuottaa uutta tietoa siitä, miten ihmiset itse saadaan osallistumaan ja motivoitumaan oman hyvinvointinsa suhteen.

Suomen ainoan liikuntatieteellisen tiedekunnan tavoitteena on edistää väestön hyvinvointia tuottamalla korkealaatuista tutkimustietoa ja asiantuntijuutta liikunnan ja terveyden vaikutusmekanismeista, edistämiskeinoista ja vaikutuksista. Liikuntaan ja terveyteen liittyvien oppiaineiden yhdistelmä samassa tiedekunnassa on ainutlaatuinen maassamme. Tiedekunnan oppiaineita ovat liikuntapedagogiikka, liikuntapsykologia, erityisliikunta, liikunnan yhteiskun-

tatieteet, biomekaniikka, liikuntafysiologia, valmennus- ja testausoppi, gerontologia ja kansanterveys, fysioterapia, liikuntalääketiede ja terveystieteiden kasvatustieteiden ja taloustieteen kanssa tehtävä yhteistyö mahdollistaa hyvinvoinnin kokonaisvaltaisen tutkimuksen ja edistämisen.

Lasten ja nuorten hyvinvointi, osallisuus ja kasvuympäristöt on kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunnan vahvuusalue. Tutkimusteemoja ovat lasten sosio-emotionaalinen kehitys, vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet, sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin oluttavuudet sekä kasvu- ja elinympäristöt. Jyväskylän yliopisto on koko toimintansa ajan panostanut vahvasti lasten osaamisen ja hyvinvoinnin tutkimiseen ja kehittämiseen. 1990-luvulla perustettujen lapsi- ja perhetutkimusyksiköiden ansiosta se on yli 20 vuotta toiminut maamme johtavana näiden alueiden monitieteisenä tutkimuskeskittymänä. Hyvinvointitalouden kannalta keskeisen haasteen muodostavat lapset ja nuoret, joilla on erityisen korkea syrjäytymisriski. Oppimisen ja osallistumisen erityiskysymykset -tutkimus kohdistuu tekijöihin, jotka altistavat oppimisesta ja osallisuudesta syrjäytymiseen sekä keinoihin, joilla tuetaan kaikkien mahdollisuutta oppimiseen ja osallisuuteen yksilöllisistä valmiuksista riippumatta. Jyväskylässä koulutetaan noin kolmannes maamme erityisopettajista ja opinto-ohjaajista. Jyväskylän yliopistossa toimii valtakunnallinen koulutustutkimuksen keskus, Koulutuksen tutkimuslaitos, jossa toteutetaan mm kansainvälisiä arviointitutkimuksia (esim. PISA-tutkimus ja aikuisten osaamista selvittävä PIAAC-tutkimus) sekä monimuotoisia koulutukseen, opetukseen ja oppimiseen liittyviä tutkimuksia. Psykologisesta näkökulmasta johdetuissa useissa pitkittäistutkimuksissa on seurattu erityisesti lapsia ja nuoria. Yliopistossa on poikkeuksellisen vahva pitkittäistutkimuksen ja prosessorientoituneen tutkimuksen metodologinen osaaminen. Terveyden edistämisen tutkimuskeskus puolestaan tuottaa terveyden ja liikunnan edistämisen tietopohjaa, arviointimenetelmiä ja toimintamalleja vahvuusalueinaan lasten ja nuorten hyvinvointi, terveys ja terveyden eriarvoisuus, terveyskäyttäytyminen ja terveyden lukutaito; koulun terveystieto ja siihen liittyvä opettajakoulutus, sekä elämäntapamuutoksen ohjaustutkimus sekä toimintaympäristö- ja yhteisöllähtöinen terveyden edistäminen.

Jyväskylän yliopistossa on tehty vanhenemiseen liittyvää tutkimusta 1960-luvun alusta lähtien useilla eri tieteenaloilla, ja alaan keskittyvä Gerontologian tutkimusyksikkö yliopistoon perustettiin 1986. Nykyinen Gerontologian tutkimuskeskus GERIC on yhteinen Tampereen yliopiston kanssa. Gerontologia tutkii vanhenemista biologisena, psykologisena ja sosiaalisena ilmiönä, tavoitteena tuottaa tietoa ikääntyvien ihmisten terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi. Tarkoituksena on aktiivisen, täysipainoisen elämän mahdollistaminen eri ikävaiheissa. Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikkö tutkii ikääntymisen ja hoivan käynnissä olevaa muutosta uusien käsitteellisten näkökulmien ja monitieteisen tutkimusyhteistyön avulla. Se yhdistää arkielämän monimuotoistumisen analyysin yhteiskunta- ja politiikkatason tutkimukseen ja tutkii erityisesti transnationalisaation ja digitalisaation vaikutuksia ikääntymiseen ja hoivaan. Suomen Akatemia on valinnut yksikön kahdentoista Suomen kansainvälisesti merkittävimmän huippuyksikön joukkoon 2018–2015. Huippuyksikkö perustuu sosiaalipolitiikan, sosiologian ja gerontologian tutkijoiden tiiviiseen yhteistyöhön, jonka kautta analysoidaan ikääntyvän väestön hoivatarpeita, toimijuutta ja tasa-arvoa sekä muutoksessa olevaa hoivatyötä.

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta tarjoaa ainutlaatuisen tieteenalayhdistelmän hyvinvoinnin tutkimukseen. Tiedekunnan Hyvinvoinnin ja terveyden tutkijaverkosto HYTTI tuottaa tietoa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä ideoista, määritelmistä, tavoitteista, käytännöistä ja poliitikoista pyrkien erityisesti paikallistamaan arjen ja rakenteiden välisiä rajapintoja, ristiriitoja ja törmäyskursseja sekä esimerkiksi syrjäytymisen kokemuksia. Tutkijaverkostoon kuuluu kymmeniä tutkijoita humanistis-yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan kaikilta laitoksilta. Yhteiskuntatieteiden laitoksen Hyvinvoinnin ja hoivan politiikat -painoalalla tutkitaan hyvinvointipolitiikan ja palvelujärjestelmän muutoksia ja niiden seurauksia paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla toisaalta kansalaisten, toisaalta työntekijöiden ja organisaatiarakenteiden näkökulmista. Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitoksella tarkastellaan ihmisten hyvinvointia, identiteettiä, kognitiota, kokemuksia, tunteita, affekteja sekä merkityksen muodostamisen prosesseja monitieteisesti musiikin ja taiteiden tutkimuksen

sekä kriittisen kulttuurintutkimuksen välinein. Musiikkipsykologian ja musiikkiterapian tutkimus tuottaa tietoa ja sovelluksia hyvinvoinnin tueksi sekä ennaltaehkäisevään, hoidolliseen ja kuntoutukselliseen toimintaan.

Aivoilla on tärkeä rooli koko kehomme hyvinvoinnissa. Aivotutkimuksella on pitkä historia Jyväskylän yliopistossa. Monitieteistä aivotutkimusta tehdään mm. psykologian, musiikkitieteen, terveystieteiden ja liikuntabiologian alueilla hyödyntäen yliopiston informaatioteknologian ja matemaattisen mallintamisen metodiosaamista. Terveyden ja hyvinvoinnin tutkimus on yksi aivotutkimuskeskuksen painoaloista. Keskeisiä tutkimuslinjoja ovat musiikin, liikunnan ja fyysisen harjoittelun sekä erilaisten terapioiden ja interventioiden vaikutukset ja arviointi sekä aivojen poikkeavan toiminnan tunnistaminen.

Jyväskylän alueella toimii Suomen vahvin SOTE-IT:n ekosysteemi sekä siihen liittyvä alan tutkimus-, kehittämis- ja koulutuskokonaisuus. Jyväskylän yliopisto on edelläkävijä simuloinnin ja tekoälyn hyödyntämisessä terveysdatan käsittelyssä ja terveydenhuollon järjestelmien kehittämisessä. Tekoälyä ja kognitiivisen tietojenkäsittelyn ratkaisuja on sovellettu yli 20 terveydenhuollon tapaustutkimuksessa ja testissä osana Tekesin ja muiden terveydenhuollon sidosryhmien rahoittamia hankkeita ja yliopisto on kouluttanut satoja kysytyjä osaajia tekoälyn käyttöön. Yliopisto on vahvistamassa myös hyvinvointitalouden taloustieteellisen tutkimuksen resursseja.

Yliopiston yhteistyö Keski-Suomen sairaanhoitopiirin tutkimus- ja koulutustoiminnan kanssa on tiivistä. Jyväskylän yliopisto on 2005 alkaen vastannut sairaalaselobiologien koulutuksesta maassamme.

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

Keski-Suomen keskussairaala on Suomen suurin ei-yliopistollinen keskussairaala, jossa tehdään laadukasta, innovatiivista ja vaikuttavaa yliopistotasoisista, kansallisesti ja kansainvälisesti arvostettua eri tieteenalojen tutkimusta. Se toimii myös opetussairaalan kouluttaen terveysalan ja lääketieteen opiskelijoita sekä erikoistuvia lääkäreitä. Sen tutkimustoiminta vastaa laajuudeltaan yliopistosairaaloiden toimintaa ja on erittäin monipuolista (100–120 tieteellistä julkaisua vuosittain). Pelkästään erikoissairaanhoidon n. 277 000 asiakaskontaktia (v. 2017) ja näihin liittyvät omaiskytökset muodostavat mittavan yhdyspinnan maakunnan väestöön. Tätä yhdyspintaa täydentää sairaanhoitopiirin terveyden edistämiseen sitoutunut n 3800 työntekijän joukko. Koko maakunnassa SOTE alan työntekijöitä on n. 16 000.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin laajan tutkimustoiminnan strategisena tavoitteena on edistää terveyttä ja sairauksien ehkäisyä kehittämällä diagnostiikkaa, hoitoa, kuntoutusta ja terveyspalvelujärjestelmää. Lääketieteellisen tutkimustoiminnan kärjet ovat merkittävässä kansansairauksissa (syövät, sydänterveys, reuma ja muut tuki- ja liikuntaelinsairaudet). **Jyväskylän yliopistolla ja sairaanhoitopiirillä on vahvaa yhteistyötä ja yhteisprofessuureja aloilla, jotka eivät ole perinteisiä lääketieteen alojen professuureja, vaan lähtevät nimenomaan kokonaisvaltaisesta ihmisen hyvinvoinnin ylläpidon näkökulmasta (mm. liikuntalääketiede, terveyden edistäminen, fysioterapia, gerontologia, terveysdatan hyödyntäminen sekä tutkimusjohtajan pesti solubiologiassa).** Tämä mahdollistaa tutkimushaasteisiin tarttumisen monitieteisin keinoin yhdistäen psykologiaa, solubiologiaa, terveystieteitä, ikääntyneiden tutkimusta/gerontologiaa, liikuntatieteitä, kasvatustieteitä, aivotutkimusta, informaatioteknologiaa ja hyödyntäen tekoälyä. Esimerkiksi yhteiskehitetyn liikuntalääketieteen poliklinikan toiminnan tavoitteena on tutkimusnäyttöön perustuva liikunnan hyödyntäminen sairauksien ehkäisyssä, hoidossa ja kuntoutuksessa.

Erityisenä tutkimussektorina lääketieteen ja hoitotieteen tueksi nousee osaamiseen sekä taitojen oppimiseen liittyvä tutkimus, jota Suomessa ei samassa laajuudessa muualla terveydenhuollon yhteydessä tehdä. Oikea tieto on arvokasta, mutta sitä on myös osattava soveltaa ja käyttää hyväksi, mm erilaisina taitoina. Tätä tutkimusosaamista voidaan soveltaa myös potilaisiin ja omaisiin sekä muihin itsestään huolehtiviin kansalaisiin, erilaisina itsehoito- tai kuntoutustaitoina ja terveyden edistämisen taitoina.

Keski-Suomen Biopankki on Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ja Jyväskylän yliopiston yhdessä perustama osa Valviran ohjaamaa kansallista biopankkitoimintaa. Kun muut biopankit keräävät näytteitä erityisesti sairauksien lääketieteellistä tutkimusta varten, Keski-Suomen Biopankki pyrkii saamaan kattavan otoksen näytteitä myös terveiltä kansalaisilta painottuen näin ennaltaehkäisyyn näkökulmaan. Sen tutkimusalue kattaa biologisen, lääketieteellisen, sekä liikunta- ja terveystieteellisen tutkimuksen ja tuotekehityksen. Biopankin tehtävä on palvelu biopankkitutkimusta ja biopankin tutkimusalueeseen kuuluvaa tuotekehitystä sekä tukea diagnostiikan ja hoidon kehitystä. Yliopiston bio- ja ympäristötieteen laitoksella koulutetaan sairaalaselubiologeja, joille on biopankeissa ja sairaaloissa kasvava tarve.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Jyväskylän ammattikorkeakoulu on kansainvälisesti tunnustettu oppimisen uudistaja ja kilpailukyvyyn kehittäjä. JAMKssa tehdään aktiivista yhteistyötä työelämän kanssa ja toimitaan laajassa kansainvälisessä verkostossa. Opiskelijoita on yli 8 000 ja henkilöstöä noin 700.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan painopisteitä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhtenä vahvuusalanana on monialainen kuntoutus. Vahvuusalan toimintana hyvinvointiyksikössä on tutkittu ja kehitetty useita vuosia monipuolisesti ikääntyneiden palveluja, gerontologista kuntoutusta, kuntoutuskäytäntöjen kehittämistä ja arviointia kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Asiakkaiden elinikäisen toimintakyvyn ja osallisuuden arviointitutkimus ja tukeminen ovat yksikön vahvuuksia. Lisäksi toiminnassa on hyödynnetty ja kehitetty erilaisia etäkuntoutus, mobiili-, verkko- ja pelillisyyss pohjaisia ratkaisuja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Hyvinvointiyksikkö on ollut mukana tutkimassa ja kehittämässä WHO:n International Classification of Functioning, Disability and Health luokitusta (ICF).

Hyvinvointiyksikön sairaanhoitaja- ja kättilökoulutuksen asiantuntijat ovat useita vuosia tehneet koulutusvientä ulkomaille, kehittäen paikallisten toimijoiden osaamista ja työtehtäviä laajemmaksi sekä uudistaen terveydenhuoltojärjestelmiä mm. Unicef-yhteistyöhankkeessa. Hyvinvointiyksikössä on tutkittu ja kehitetty useita vuosia monipuolisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluja, seksuaaliterveyden edistämistä ja laajavastuista hoitotyötä. Sairaanhoitajan rajattu lääkkeenmääräämiskoulutus on yksikön vahvuuksia.

JAMKin terveyden edistämisen ylempi ammattikorkeakoulututkinto-ohjelma (YAMK) perustuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen laaja-alaiselle tietoperustalle sisältäen mm. terveyden edistämisen malleja ja teorioita, sekä näyttöön perustuvien menetelmien soveltamista käytäntöön. Tutkinto-ohjelmalle on annettu kansainvälinen IUHPEn (International Union for Health Promotion and Education) akkreditointi. Jyväskylän ammattikorkeakoulu kouluttaa vuosittain satoja ja täydennyskouluttaa tuhansia sosiaali- ja terveystieteen ammattilaisia. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on valtakunnallisesti tunnustettu Kuntoutuksen osaamiskeskittymä, jonka visiona on toimia kuntoutusosaamisen johtavana kehittäjänä ja kouluttajana sekä kuntoutuksen suunnannäyttäjänä Suomessa. Se on maamme toiseksi suurin kuntoutusalan kouluttaja. Tutkintokoulutuksesta valmistuu fysioterapeutteja, toimintaterapeutteja ja kuntou-

tuksen ohjaajia. Osaamiskeskittymä mahdollistaa laajan määrän erilaisia elinikäisen oppimisen opiskelumahdollisuuksia hyödyntäen monimuotoisia opiskelumenetelmiä. Näistä esimerkkinä Monialaisen kuntoutuksen YAMK-koulutus, koti- ja etäkuntoutukseen liittyvät erikoistumiskoulutukset, avoimen ammattikorkeakoulun asiakasohjauksen ja hyvinvointivalmentajan diplomikoulutukset sekä monipuoliset lyhyemmät hyvinvointia tukevat avoimen AMKin tai täydennyskoulutuksen tuotteet. Kuntoutuksen osaamiskeskittymän keskiössä on ihmislähtöinen kuntoutus ja ihmisten toimiva arki, jota uudistuvat toimintamallit, kuntoutumisprosessit ja -ohjaus sekä teknologiset ratkaisut tukevat. Sen kärkinä ovat liikunnallinen kuntoutus, asiakas/palveluohjauksen uudistaminen ja eheät palveluprosessit sekä innovatiivisten teknologisten ratkaisujen kehittäminen ja käyttöönotto tukemaan itsenäistä suoriutumista ja toimivaa arkea elämän eri vaiheissa. Osaamiskeskittymässä on verkostoituneena 15 ammattikorkeakoulua, joiden toimintaa johtavat JAMK ja Metropolia.

JAMKissa koulutetaan musiikin tutkinto-ohjelmissa Musiikkipedagogeja (AMK- ja ylempi AMK-tutkinnot). Lisäksi Yhteisömusikko-erikoistumiskoulutus kouluttaa osaajia hyvinvoinnin edistämiseksi. Osaajat toimivat mm. vanhustenhuollossa, vammaistyössä ja lapsi- ja nuorisotyössä. Musiikin tutkinto-ohjelman naapurissa toimivat Jyväskylän yliopiston musiikin laitos ja Jyväskylän ammattiopiston musiikin ja tanssin koulutus. Yhdessä näiden kumppaneiden kanssa muodostuu suomalaisen musiikkiosaamisen keskittymä – Suomalainen musiikkikampus.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia

Jyväskylän koulutuskuntayhtymään kuuluvat ammatilliset oppilaitokset Gradia Jyväskylä ja Gradia Jämsä sekä kolme lukiota Jyväskylässä. Opiskelijoita on yhteensä yli 24 000 ja henkilöstöä noin 1 100. Koulutustarjonnassa toteutuvat sosiaali- ja terveysalan, musiikkialan, taitteen perusopetuksen sekä luovien alojen ammatillinen koulutus sekä nuorille että aikuisille. Tutkintokoulutus kattaa em. alojen ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Gradian omistavat 12 eteläisen Keski-Suomen kuntaa. Gradian strategian mukaisena visiona on: ”Rohkeutemme omaksua yhdessä uutta tekee meistä edelläkävijöitä.” Tämän tavoitteen mukaisesti Gradia panostaa erityisesti työelämäyhteistyön, yrittäjyyden, kansainvälisyyden, opintopolkujen, hyvinvoinnin sekä oppimisympäristöjen kehittämiseen monialaisesti. Gradialla on yli 800 aktiivista yritys- ja työyhteisökumppanuutta. Gradia on koulutusviennin ja opiskelijayrittäjyyden edelläkävijä toisen asteen koulutuksessa sekä Suomen menestyneimpiä ammattitaidon kilpailutoiminnassa.

Gradian sosiaali- ja terveysalan tutkintokoulutuksessa opiskelee vuosittain sosiaali- ja terveysalan ammatillista perustutkintoa yli tuhat opiskelijaa ja alan ammatti- ja erikoisammattitutkintoja 450 opiskelijaa (esim. vanhustyö, vammaistyö, varhaiskasvatus, perustason ensihoito, kuntoutus, mielenterveys-päihdetyö, lasten ja nuorten ohjaus ja kasvatus). Esimiestyön koulutuksessa toteutetaan lähiesimiestyön ammattitutkintokoulutusta sosiaali- ja terveysalan esimiehille ammatillisena lisäkoulutuksena. Opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvointi on keskeinen osa vuosittaista tavoitteenasettelua. Ammatillisella koulutuksella on tavoitteena myös edistää yksilöiden hyvinvointia ja löytää heille sopivia ammatillisia polkuja. Uuden ammatillisen koulutuksen lainsäädännön tultua voimaan 1.1.2018 päälinjaukset ovat osaaminen, joustavat opintopolut sekä työpaikalla tapahtuvan oppimisen vahvistaminen. Gradia onkin vahvasti mukana Keski-Suomen kehitysympäristöjen kehittämistyössä tavoitteenaan luoda uudenlaisia oppimisympäristöjä ja vahvistaa yksilöiden elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia, eri-ikäisille ja erilaisten kulttuuritaustan omaaville.

Ammattilaisten osaamisen kehittäminen on osaamiskeskittymän ydinvahvuus

KeHO-toimijat muodostavat vahvan hyvinvointialan koulutuskeskittymän. Jyväskylän yliopistosta, Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja koulutuskuntayhtymä Gradiasta valmistuu yhteensä noin 2000 uutta hyvinvointialan ammattilaista joka vuosi. Oppilaitosten yhteisen EduFutura-osaamiskeskittymän yhdeksi kärjalaksi on valittu Terveys, kuntoutus, liikunta ja hyvinvointi, johon liittyvää yhteistyötä johdetaan yhteisen kärkitiimin kautta.

Tutkintoihin johtavan koulutuksen lisäksi keskeistä on hyvinvointialan ammattilaisten osaamisen sekä täydennyskoulutuksen pedagogiikan jatkuva kehittäminen, jossa hyödynnetään esimerkiksi uusia simulointiin perustuvia koulutusmahdollisuuksia. Jyväskylän yliopiston Avoin yliopisto on kehittänyt erityisesti aikuisopiskelijoille sopivia pedagogisia ratkaisuja ja verkkovälitteistä opetusta. Se tarjoaa ammatillisen omaehtoisen täydennyskouluttautumisen mahdollisuuden sekä terveysosaamisen kehittämisen mahdollisuuden kaikille halukkailla. Psykologiaa, terveystieteitä ja sosiaalitieteitä opiskelee avoimessa yliopistossa vuosittain noin 4000 opiskelijaa. Oppilaitosten lisäksi Keski-Suomen sairaanhoitopiiri on terveysalan ammattilaisten osaamisen kehittämisen edelläkävijä, ja sen Tietotaitokeskus kansainvälisesti akkreditoi-

tu ainoana Suomessa. Sen luomiin koulutusohjelmiin osallistuu noin 2500 ja sairaanhoitopiirin kaikkeen jatko- ja täydennyskoulutukseen yhteensä noin 7500 terveysalan ammattilaista vuosittain. Myös järjestökentän koulutus tukee osaamisen kehittämistä; esimerkiksi Niilo Mäki Instituutin yhteistyökumppaniensa kanssa järjestämä Hyvä Alku –tapahtuma kokoaa tuhansia varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetusikäisten ja alakoululaisten kanssa työskentelevää kuulemaan uutta tietoa varhaisen tuen menetelmistä ja oppimisympäristöistä.

Osaamisella vastataan myös kansainväliseen kysyntään. Mm. ammattikorkeakoulun hyvinvointiyksikön asiantuntijat ovat useita vuosia tehneet koulutusvientiä uudistaen sairaanhoitajakoulutusta ulkomailla, kehittäen hoitajien työnkuvaa ja uudistaen terveydenhuoltojärjestelmiä. Esimerkiksi Jilin Cityssä Kiinassa toteutetaan Beihuan Universityn kanssa Kiinan opetusministeriön hyväksymää sairaanhoitajakoulutusta, jossa opiskelijoiden määrä on tällä hetkellä 520. Kazakstanissa on meneillään pitkäjänteinen hoitotyön koulutuksen kehittämishanke. Gradian koulutusviennin uusin avaus on koulunkäynnin ohjauksen tutkintojen suorittaminen Qatarissa. ■

5. Hyvinvointimenestys vientituotteeksi

Hyvinvoinnista Suomelle PISAn veroinen menestystekijä

Suomi tunnetaan hyvinvoinnin kärkimaana; kansainvälisissä maavertailuissa Suomi on usein hyvinvointi- ja terveysindikaattorien kärkijoukossa. Keväällä 2018 Suomi nousi Yhdistyneiden kansakuntien säännöllisessä onnellisuusvertailussa ([World Happiness Report 2018](#)) maailman ykkösmaaksi. Tilastokeskus on koonnut ansiokkaan luettelon Suomen kärkiasemista. Hyvinvointitunnettuuden kannalta tärkeitä ovat mm. maamme kärkisijoitukset äitiyden ja varhaislapsuuden hoidossa: Suomessa on vähiten äitiyskuolemia maailmassa, syntyy OECD-maista vähiten lapsia alipainoisena, on maailman kolmanneksi pienin imeväiskuolleisuus, ja äitien ja lasten hyvinvointi on maailman toiseksi parasta. Toinen kansallinen vahvuusalueemme on lasten ja nuorten hyvinvointi: Suomi on maailman toiseksi oikeudenmukaisin maa lapsille, maailman toiseksi paras maa olla tyttö, Suomessa lapsilla on maailman kolmanneksi turvatuin lapsuus, ja lisäksi suomalaiset 15-vuotiaat ovat OECD-maiden nuorista kolmanneksi tyytyväisimpiä ja 11–15-vuotiaat neljänneksi tyytyväisimpiä elämäänsä.

Suomi tunnetaan myös hyvänä, puhtaana ja turvallisena elinympäristönä. Suomessa on mm. EU:n puhtainta ruokaa ja kolmanneksi eniten tilaa ihmistä kohden Euroopassa. Suomi on maailman 20 kärkimaan joukossa vastasyntyneiden elinajanodotteessa ja meillä on EU-maiden toiseksi alhaisin kokonaiskuolleisuus syöpään.

Suomen asemaa ja kansainvälistä näkyvyyttä hyvinvoinnin kärkimaana on mahdollista hyödyntää toisaalta hyvinvointiturismin, toisaalta suomalaisen osaamisen kansainvälisen viennin tukemiseen. Tämä näkökulma on vahvasti mukana Keski-Suomen osaamiskeskitty-

Hyvinvointiosaaminen kansainväliseksi vetovoimatekijäksi ja vientituotteeksi

Kuvio 5. KeHO-ekosysteemi tuottaa hyvinvointitekoja ja hyvinvointiosaamiseen pohjaavaa kasvua.

mässä. Ihmisten hyvinvointia edistäviä palveluita on tulevaisuudessa tuotettava uusin tavoin ja hyvääkin toimintaa on jatkuvasti kehitettävä toimintaympäristön muuttuessa. Tarvitsemme siksi täysin uusia innovaatioita, tuotteita ja palveluita. Kestävien ratkaisujen tuottaminen on maailmanlaajuinen haaste, johon on mahdollista vastata vain laaja-alaisen, monitieteisen, tutkimusta ja käytännön yhteistyötä sekä paikallisia ja alueellisia pilotteja ja kokeiluja hyödyntäen.

Maailman talousfoorum (WEF) mukaan suomalaisen korkeakoulutuksen laatu on maailman kolmanneksi parasta. Tämä antaa mahdollisuuden hyvinvointiosaamisen ja alan koulutuksen vientiin. Menestyksekkäs toimiminen hyvinvointialan vientimarkkinoilla edellyttää yritysten, korkeakoulujen ja oppilaitosten yhteistyön vahvistamisesta. Käytännössä se tarkoittaa henkilöstön osaamisen vahvistamista ja hyödyntämistä osana hyvinvointialan yritysten kanssa tehtävää kansainvälistä vientityötä. Jyväskyläläinen EduCluster Finland on suomalaisen osaamisen viennin edelläkävijöitä. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun Hyvinvointiyksikön asiantuntijat ovat olleet useita vuosia uudistamassa terveysalan osaamista ja sairaanhoitajakoulutusta Kiinassa ja Kazakstanissa, kehittämässä heidän työnkuvaansa laajemmaksi ja uudistamassa maan terveydenhuoltojärjestelmää.

Innovatiivinen ja kasvava hyvinvointialan yritystoiminta

Terveydenhuoltoon liittyvä liiketoiminta on nopeasti kansainvälistymässä samalla kun terveydenhuollon tarve globaalisti kasvaa sekä ikääntymisen että köyhyyden vähenemisen seurauksena. Lääketeollisuus on esimerkiksi globalisoituneesta terveydenhuollosta. Sähköisillä palveluilla tulee olemaan merkittävä rooli etenkin terveystalouselämyksen kasvussa. Toisaalta myös terveydenhuoltoon liittyvä turismi on kasvamassa, ja laatu- ja tietoisuus saattaa keskittää tiettyjä hoitoja tietyille alueille ja yksiköihin.

Keski-Suomessa on noin 18 600 terveys- ja sosiaalipalveluyritystä, joista täsmällisemmin hyvinvointialalla yli 2 400. Hyvinvointialalle on jo syntynyt uutta liiketoimintaa, joista suuri osa on kasvuyrityksiä, vahvimpana esimerkkinä kansainvälisesti tunnettu Firstbeat Oy. Tutkimuksen ja käytännön vahvuuksia yhdistävän ekosysteemin potentiaali sekä tulevaisuuteen suuntaavat kehitysympäristöt houkuttelevat alueelle myös kansallisia sekä kansainvälisiä yrityksiä. Tästä esimerkkinä on IBM:n ja Jyväskylän yliopiston yhteisen tekoälyn hyödyntämiseen pohjautuvan innovaatioyksikön avaaminen vuonna 2017 ([Disruptive Technologies Innovation Hub](#)). Tekoälyn ihmisläheiset sovellukset edellyttävät monipuolista ymmärrystä ihmisen tarpeista, toiminnasta ja motivaatiosta sekä mahdollisuutta tehokkaihin kokeilu-ympäristöihin. Informaatioteknologian tiedekunta hyödyntää uutta tekoälylaskentateknologiaa tutkimukseen, jossa kehitetään monialaisissa tiimeissä terveysdatan tehokasta hyödyntämistä ja tekoälyn kautta saatavaa lisäarvoa suomalaisen sote-datan analysointiin. Myös UNESCO on kiinnostunut tästä kehitystyöstä. Hanke nostaa Suomen uudelle tasolle kognitiivisen tietojenkäsittelyn teknologioiden mahdollisuuksien ymmärtämisessä ja soveltamisessa. Sen tarjoamaan osaamiseen kohdistuu alan yrityksissä suuri kysyntä, ja koulutukseen onkin osallistunut jo satoja opiskelijoita. Kysymys on mittavasta paradigman muutoksesta digitaalisessa maailmassa ja teknologiasiirosta Suomeen.

Firstbeat: ”Hyvinvoinnista hyötyvät kaikki, eivätkä vähiten ihmiset itse.”

Jyväskyläläinen Firstbeat on moninkertaisesti sekä Suomessa että kansainvälisesti palkittu yritys, jonka kehittämä sydämen sykeanalyysi auttaa parantamaan suorituskykyä ja hyvinvointia. Yritysidea perustuu monitieteiseen fysiologian, matemaattisen mallintamisen ja käyttäytymistieteiden alueiden tutkimus- ja kehitystyöhön, jossa on etsitty keinoja mitata työntekijöiden stressiä ja palautumista urheilijoille kehitettyjen menetelmien avulla. Firstbeatin kehittämiä menetelmiä on jo yli 10 vuotta käytetty niin työhyvinvoinnin alueella kuin huippu-urheilussa. Se työllistää yli 110 ammattilaista fysiologian, hyvinvointipalveluiden ja tietotekniikan alalla ja sen tuotteisiin on tutustunut jo miljoonia loppukäyttäjiä. Yli 900 urheilujoukkuetta ja

harjoittelukeskusta käyttää Firstbeatin menetelmiä ympäri maailmaa ja sen asiakkaat edustavat maailman kärkeä esimerkiksi moottoriurheilussa, jääkiekossa, jalkapallossa ja useimmissa olympiatason yksilölajeissa.

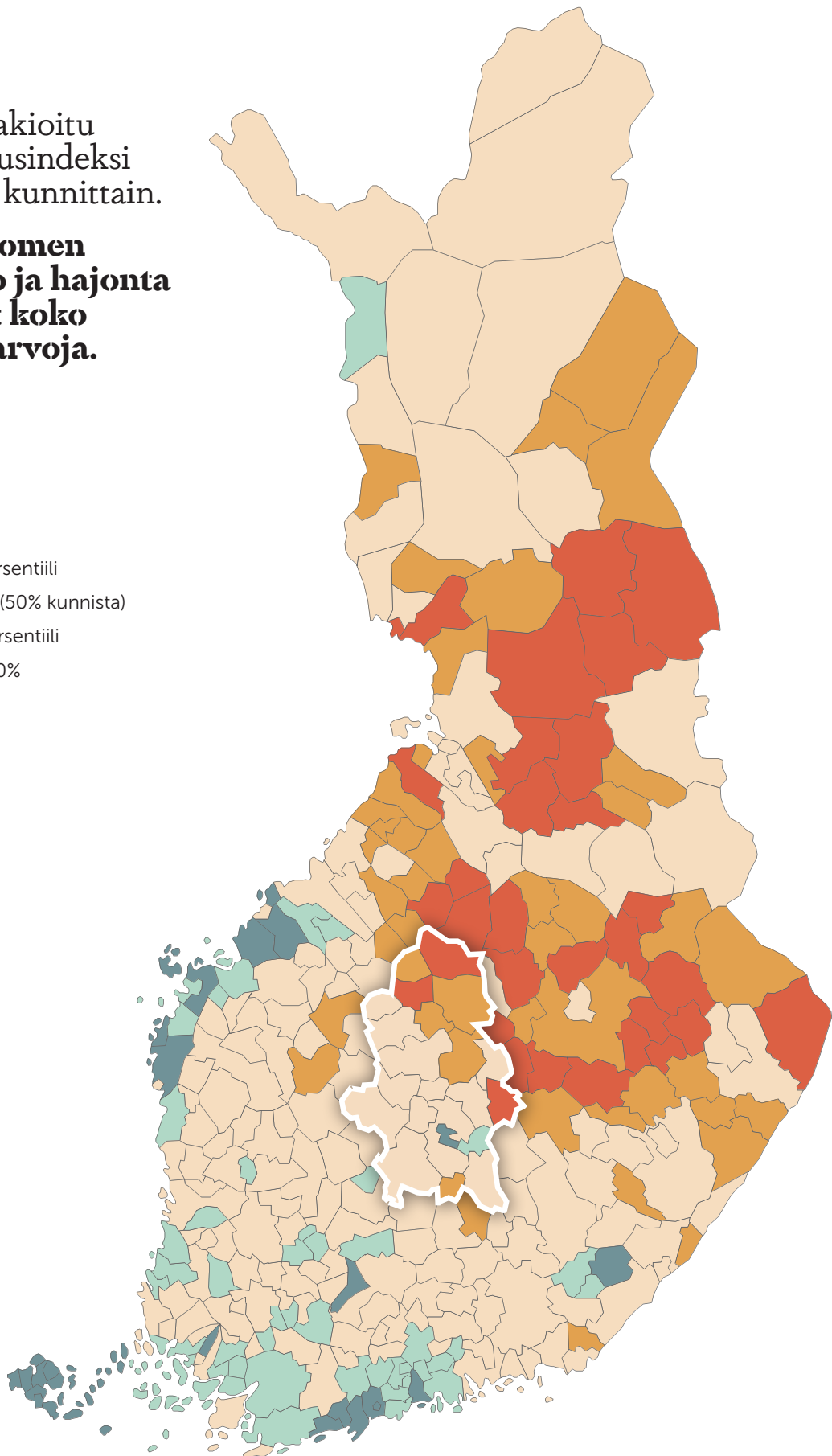
Firstbeat-teknologiakehityksen keskiössä on alusta alkaen ollut tutkimusperusteisuus ja kehon toimintojen mallinnuksen fysiologinen oikeellisuus, tarkkuus ja sovellettavuus. ”Todellisten tulosten saaminen edellyttää yhteistyötä. Yhtiönä haluamme sitoutua yhteistyöhön sellaisten kumppaneiden kanssa, jotka jakavat tavoitteemme edistää hyvinvointia ja suorituskykyä kestäväällä tavalla.” toteaa toimitusjohtaja Joni Kettunen. ■

Liitteet

THL ikävakioitu
sairastavuusindeksi
2013–2015 kunnittain.

**Keski-Suomen
keskiarvo ja hajonta
vastaavat koko
Suomen arvoja.**

- Paras 10%
- 10.–25. persentili
- Kvartiiliväli (50% kunnista)
- 75.–90. persentili
- Huonoin 10%

Liite 2.

Keski-Suomessa on valtakunnallisesti merkittävä hyvinvointialan koulutuskeskittymä.

Luvut perustuvat oppilaitosten ylläpitämiin tilastoihin, lisätietoa oppilaitoksista.

Oppilaitos	Koulutusluokitus	Tutkintojen määrä 2015–2017, ka	Osuus % Suomen ko. koulutuksen tutkinnoista 2015–2017	Vetovoima 2017: Hakijoita/ opiskelupaikan vastaanot.	Työllistyminen % 2015–2016
LIIKUNTA- JA TERVEYSTIETEET, KUNTOUTUS, HOITOALA		679			
JY	Liikuntatieteiden maisteri (LiM)	144	100	11,6	81
JY	LiT	11	100		
JY	Terveystieteiden maisteri (TtM)	68	17	10,9	89,5
JY	TtT	6	12		
JAMK	Sairaanhoitaja (AMK)	136	4	6,7	83
JAMK	Terveydenhoitaja (AMK)	22	3		67
JAMK	Kättilö (AMK)	23	11	9,4	80
JAMK	Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)	35	69	2,8	89
JAMK	Fysioterapeutti (AMK)	41	8	11,6	80
JAMK	Toimintaterapeutti (AMK)	41	22	9,0	88
JAMK	Terveyden edistäminen (ylempi AMK)	11	11	2,1	100
JAMK	Kliininen asiantuntija (ylempi AMK)	11	33	2,5	100
Gradia	Liikunta-alan perustutkinnot	7			
Gradia	Liikunta-alan ammattitutkinnot	15			
Gradia	Lääkealan perustutkinto	2			
Gradia	Hoidon ja kuntoutuksen alan ammattitutkinnot	65			
Gradia	Hoidon ja kuntoutuksen alan erikoisammattitutkinnot	42			
PSYKOLOGIA		91			
JY	Psykologian maisteri (tai FM/YTM/VTM pääaineena psykologia)	81	26	22,6	89,7
JY	Pst/FT/YTT/VTT	10	27		

Oppi- laitos	Koulutusluokitus	Tutkintojen määrä 2015–2017, ka	Osuus % Suomen ko. koulutuksen tutkinnoista 2015–2017	Vetovoima 2017: Hakijoita/ opiskelupaikan vastaanot.	Työllis- tyminen % 2015–2016
SOSIAALITIETEET, SOSIAALIALA		730			
JY	YTM (tai VTM), sosiaalitieteet	114	17	9,8	82,9
JY	YTT	4	9		
JAMK	Sosionomi (AMK)	43	2	14,1	80
JAMK	Sosiaaliala (ylempi AMK)	16			100
JAMK	Sosiaali- ja terveysalan johtaminen (ylempi AMK)	21		3,3	100
Gradia	Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnot	532			
VARHAISKASVATUS JA OPPIMISEN TUKI		259			
JY	Kasvatust.kandi, varhaiskasvatus (ja muut LTO-tutkinnot)	68	14		
JY	Kasvatust. maist. (KM), varhaiskasvatus	22	28		100
JY	KM, erityisopettaja	24	33		100
JY	KM, erityispedagogiikka	43	50	13,8	100
JY	KM, peruskoulun ja lukion opinto-ohjaaja	13	38	4,6	100
JY	Fil. maist. (FM), viittomakieli	2	100	3,3	100
JY	KT	2	32		
Gradia	Lasten ja nuorten ohjauksen perustutkinnot	38			
Gradia	Lasten ja nuorten hoidon ja ohjauksen ammattitutkinnot	46			
KULTTUURI HYVINVOINNIN TUKENA		157			
JY	Fil. maist., musiikkiteide ja musiikkikasvatus	47	60	6,0	71,4
JY	FT (musiikkiala)	4	48		
JY	Fil. maist., taidehistoria ja taidekasvatus	22	46	8,7	77,8
JY	FT (taideala)	3	56		
JAMK	Musiikkipedagogi (AMK)	33	14	2,0	75
Gradia	Musiikkialan perustutkinto	43			
Gradia	Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto	5			

**Keski-Suomen
hyvinvoinnin osaamiskeskittymä**

www.kehofinland.fi